

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

לא תחמד

עיון בפרשת השבוע על פי ה"הכתב והקבלה"

שכל חלקי המצוות בין בחקים בין במשפטים יותר מעולה הישר מן הכובש, ... יותר משובח שיתעלה האדם למדרגת ישר, עד שיקיימם בלתי תאוה כלל.

8. עין אי"ה ברכות ב', ט', קפ"ב

חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שנאמר ואהבת את ד' אלהיך, בכל לבבך בשני יצריך כו', בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך, ובכל מאדך בכל ממונך, דבר אחר בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד. כל זמן שאדם שקוע בפרטיותו, בהנאותיו היחידיות מצדחושי המוגשמים והמוגבלים, אז מדת הטוב והרע מצומצמות אצלו רק כפי הנוגע לעצמו ובשרו. אמנם כשיתעלה למצב שכלי, לאהוב את אשר השכל הטהור והישר האמיתי נותן, וימצא זאת בנפשו כשיהי' באמת דורש את אלהים ופונה בכל לבבו את ההשכלה הטהורה. אז ימצא כי האהבה והעונג אינם ראויים כלל שיהיו לו מוגבלים רק ביחס לנפשו ולחוג הקרוב לו, כ"א כגבור ירוץ אורח שכלו להיות מודד את כל חפצו לפי ערך הכלל כולו, ואצל הכלל כולו אין רעה במציאות הכל עשה האלהים יפה בעתו, והרעה שנדמית להיות רעה פרטית היא מסכבת טובה רבה אל אוצר הכלל. ... א"כ ודאי תצא מרעה זו טובה גדולה שקולה הרבה נגד מרירות הרעה. והטובה, אם גם יהיו מקבליה בחוג קרוב או רחוק בזמן ובמקום לו הכל שוה. ... וכן בהשקיפו תמיד אל התוצאות הכלליות כבר אפסו מנפשו ההתפלגות של נטיות טובות ורעות, יש לקרא בשם טוב ורע בנטיות, למי שמבטו הוא צר ואינו יכול להסתכל כ"א על ההוה והמקום של הרגש והעובדא. ... אמנם יש שמצעיר את רגשות חייו ומקטין מאויי נפשו, מקוצר רוח וחסרון ידיעה והרגשה בנועם החיים, איש כזה אינו פועל גבורות ואינו יודע את ערך החיים. ... הנפש שהקמיטה כוחותיה לא תתעורר בהודאה של מאד, כי הולכת היא כצל בנותה ולא תרגיש לא את עומק הטוב ולא את עומק הרע, לא את העונג ולא את הנגע. ולא זאת תכונת המסירת נפש הבאה לקדושת השם ית' מגבורי כח עושי דברו, ולא מנפש שאופלו השקפותיה על החיים יתכונן המין האנושי ברוממות מוסרו, כ"א מנפש חיה ערה ובהירה המרגשת בהרגשה חודרת את הטעם של הטוב והרע, את העדן והשמחה ואת המרירות של הרע והמות, המחסר והשפלות, אשר כגדולת ההרגשה כן תהי' גדולת הגבורה ואהבה אל הצדק האמת והמשרים שיסודתם בטובה הכללית. שם באוצר הכלל ימצא האדם השלם אשרו חייו ושמחתו.

בנועם ה' ולטעום מטעם המלך להתענג מזיו כבודו וגם ערב רב ומתיקות נפלא ושמחה ימצא בה, עיי"כ לבו מלא כל עת וזמן בזכרון קדוש ה' וחושק לדבקה בו ולבו קשורה עמו בעבותות אהבה, ובוה מקיים בכל לבבך כלומר שלבו מלא על כל גדותיו באהבת ה', אז א"א שיחמוד שום דבר מכל מחמדי עולם הזה, מפני כי מודעת זאת שהחימוד הוא בלב לא באבר אחר, ואשר כבר לבו מלא תמיד באהבת ה' איה המקום בלב אשר יתאוה ויחמוד בו דבר זולתו, ככוס אשר הוא מלא על כל גדותיו שאין יכולים להוסיף מאומה, כי א"א לאדם לעבור על לא תחמוד אם לא שאינו מקיים מ"ע של ואהבת את ה' בכל לבבך, אף שהוא אוהב אותו, רק לא לבדו אך אוהב אותו ואוהב ג"כ חמדת העולם ותענוגות בני אדם, ונמצא שאינו מקיים בכל לבבך, ואז הלב מעצמו מתאוה על כל מחמדי של העולם הזה אשר לנגד עיניו, אף אם בבחירתו אינו רוצה לחמוד בדעתו שהיא עברה ועוץ, הלב בטבעה תחמוד שלא ברצונו ונגד בחירתו, מפני שא"א שיתחבר בלב אהבת ה' עם אהבת התענוגים כשבת אחים גם יחד, ... ועוד שהאישי הקשור בעבותות אהבה עם ה' ישחק על כל מחמדי של העולם הזה הכלים ועוברים ונבזים מצד עצמן.

7. הכתב והקבלה דברים ו', ה'

בכל לבבך. בשני יצריך ביצ"ט ויצה"ר ... ול"ג בכוננתם בזה, להיות ששני דרכים בעבודת הש"י, האחד לעבדו בדרך הישר, והוא בחלק המצוות הנקראים משפטים שהם מן המושכלות ומפורסמות לרע אצל בני אדם; הנה בחלק זה מן המצוות צריכים אנו לסלק ולבטל בנו נטיית היצר אליהם; אמנם בחלק המצוות הנקראות חקים שהם מן השמעיות שאלמלא התורה לא היו רעות כלל, בחלק זה מן המצוות יותר טוב לנו לעבוד אותו ית' בדרך הכובש, שנניח את נפשותינו אוהבת העברה ולא תמנענו מלעבור עליהם אלא מצד התורה ... . הנה בדרך זה יקיים האדם את המשפטים ביצ"ט, אחר שהשתדל לסלק ולבטל ממנו כל נטיות יצרו הרע אשר בקרבו לעבור, אמנם החקים יקיים תמיד ביצה"ר, להניח יצרו מתחזק ומתקרב קרב נפשו, אלא שמצד אהבת ה' ילחום נגד נטיות יצרו הרע ויתגבר ללחום נגדו, וזהו אמרם ואהבת את ה"א בשני יצריך, ביצ"ט ירצה בחלק המשפטים, וביצה"ר ירצה בחלק החוקים. אמנם אין דעת הרמב"ם בזה מוסכמת, ויש לה מתנגדים האומרים

1. שמות כ', י"ד

לא תזמור בית רעף לא תזמור אשת רעף ועבדו ואמתו ושורו וזמרו וכל אשר לרעף:

2. דברים ה', י"ז

ולא תזמור אשת רעף ולא תתאוה בית רעף שדהו ועבדו ואמתו שורו וזמרו וכל אשר לרעף:

3. מכילתא דרשב"י

תאוה בלב וכן הוא אומר כי תאוה נפשך לאכול בשר, וחימוד במעשה, וכן הוא אומר לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך.

4. רמב"ם ספר המצוות, לא תעשה רס"ה-רס"ו

מצוה רסה - ... לא תחמד יכול אפילו חומד בדבור תלמוד לומר לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך מה להלן עד שיעשה מעשה אף כאן נמי עד שיעשה מעשה. ...

מצוה רסו - ... אמרו ולא תתאוה בית רעך ואין השני לאוין אלו בענין אחד אבל הלאו הראשון והוא לא תחמד מזהיר שלא לקנות מה שיש לזולתנו והלאו השני מזהיר אפילו להתאוות בלבנו לבד.

5. מלבי"ם שמות כ', י"ד

ויש הבדל בין חמדה ובין תאוה שהחמדה הוא מצד החושים דבר הנחמד למראה עין, ובא לרוב מחמד עין מחמד עיניהם, והתאוה הוא מצד הנפש המתאוה אף דבר שאינו רואה עתה למראית עין ואין בו חמדה מצד יפיה, רק נפשו המתאוה אותה אותו כמו כי תאוה נפשך לאכול בשר.

6. הכתב והקבלה שמות כ', י"ד

לא תחמוד. ... אחר שה' צוה אותנו על האהבה באמרו ואהבת את ה"א בכל לבבך, מה מקרא חסר אם היה כתוב ואהבת את ה"א בלבבך, ומה ר"ל במלת בכל, אלא שהכונה שיהיה לבבך מלא באהבת ה', כלומר שלא יהיה בלב רק אהבת ה' לבד, לא שיהיה בו גם אהבת ה' גם חמדת עולם, שאם כן אינו מלא באהבת ה', כי אם חציו לה' וחציו לכם ולא נקרא בכל לבבך, הנה כל איש המקיים זאת המצוה ואחרי שחשקה נפשו להתענג על ה' וכלתה לדבקה בו באהבה רבה בכל עת לחזות